

Πανελλαδικές Εξετάσεις: Αβάσταχτη προχειρότητα ή επιστημονική εγκυρότητα;

Ημέρες δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων των πανελλαδικών εξετάσεων αυτές που διανύουμε και η σκέψη μας αναπόφευκτα ανατρέχει σε όσα διαδραματίστηκαν και άφησαν τη σφραγίδα τους χαρακτηρίζοντας αρνητικά τις εξετάσεις του 2012, που κατά τα άλλα βεβαίως διεξήχθησαν κανονικά. Το ενδιαφέρον μονοπώλησε το γνωστό αμφιλεγόμενο θέμα της Φυσικής, ωστόσο προσωπικά θα ήθελα να θίξω ένα άλλο ζήτημα που ελάχιστα προσέχθηκε και αφορά τα Λατινικά.

Το ότι υπάρχουν «γκρίζες ζώνες» στο «Αιγαιοπέλαγος» των Λατινικών και κυρίως στο Συντακτικό με ποικίλα αμφισβητούμενα σημεία είναι από παλιά γνωστό σε όλους εμάς που διδάσκουμε το συγκεκριμένο μάθημα. Στις φτηνές εξετάσεις, όμως, το πρόβλημα αναδείχθηκε με έναν τρόπο ιδιαίτερα εντυπωσιακό.

Πρόκειται, συγκεκριμένα, για το τελευταίο ζήτημα Γ2γ των θεμάτων που είχε την εξής εκφώνηση:

«Quas ego, cupidus bene gerendi et administrandi rem publicam, semper mihi proponerebam» [(μεταφράζουμε) «Αυτές εγώ (σ.σ. δηλ. τις εικόνες), επιθυμώ να διοικήσω και να διαχειρίζομαι ουσιά τη πολιτεία μας, τις έβραα πάντα μπροστά μου ως πρότυπα»]; να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση από τη φράση «Cicero dicit» [= «Ο Κικέρωνας λέει»].

Ζητούσε, δηλαδή, να μετατρέψουμε την οριστική παρατακτική *proponerebam* από τον ευθύ στο αντίστοιχο ειδικό απαρέμφατο στον πλάγιο λόγο.

Το σχολικό βιβλίο δεν αναφέρει απολύτως τίποτε για την αντιμετώπιση μιας τέτοιας περίπτωσης. Τι οφείλει λοιπόν να πράξει ο υπεύθυνος καθηγητής που θέλει να δώσει ό,τι το καλύτερο στους μαθητές του και να τους προετοιμάσει άρτια για τις εξετάσεις καλύπτοντας το σύνολο των πιθανών ζητημάτων; Θα προστρέξει στην υπάρχουσα εισηγητική βιβλιογραφία, η οποία περιλαμβάνει έγκυρα Συντακτικά λ.χ. Θ. Κακριδί, Αθ. Γιαγκόπουλου, Δημ. Τζερεφού κ.α., καθώς και ξενόγλωσσα εγχειρίδια. Και από τη μελέτη των Συντακτικών αυτών προκύπτει ότι από την οριστική παρατακτική πρέπει να πάρουμε απαρέμφατο **παρακεμένον**, δηλαδή η σωστή απάντηση είναι:

Cicero dicit eas se cupidum bene gerendi et administrandi rem publicam semper sibi proponuisse.
(ενδεικτικά παραπέμπω στα Συντακτικά Θ.

Κακριδί σελ. 231, Δημ. Τζερεφού σελ. 186).

Προς μεγάλη μου έκπληξη, όμως όλες (ή σχεδόν όλες) οι απαντήσεις που πρότειναν εκείνη τη μέρα συνάδελφοι από τα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και από το Διαδίκτυο έβεταν απαρέμφατο ενεστώτα *proponere*. Η δε Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων, καθ' α πληροφоруόμαστε, απέστειλε οδηγία στους βαθμολογητές να δεχθούν αυτό ως σωστή απάντηση, που δε στηρίζεται επιστημονικά. Η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών πανελλαδικά (από έντυπο; επειδή έτσι διδάχθηκαν από τους καθηγητές τους;) απάντησε *proponere*.

Η επίπτωση, βέβαια, στην τελική βαθμολογία των μαθητών ήταν αμελητέα, αφού η συγκεκριμένη επίμαχη λέξη βαθμολογούνταν με 1 μονάδα στις 100. Σζητώντας, άλλωστε, με συναδέλφους της ιδιωτικής αλλά και της δημόσιας εκπαίδευσης αν την Ελλάδα προτιμάμε, προκειμένου να μην προκληθεί αναστάτωση στους υποψηφίους, να ληφθούν και οι δύο απαντήσεις σωστές (άσπρη που συνάντησε ευήκοα ώτα), κάτι που ούτως ή άλλως έχει πράξει η Κεντρική Επιτροπή κατά το παρελθόν σε αμφισβητούμενες περιπτώσεις και σε άλλα μαθήματα. Το ίδιο θα έπρεπε να πράξει και τώρα.

Προσωπικά δε με απασχολεί τόσο το 1/100 όσο το ότι πρόκειται για μείζον ζήτημα επιστημονικής αξιοπιστίας και αξιοπρέπειας. Δεν είναι, άλλωστε, μόνο η βιβλιογραφία που συνηγορεί υπέρ του *proponuisse* αλλά και η κοινή λογική. Τη στιγμή δηλαδή που ο χρόνος του ρήματος εξάρτησης *Cicero dicit* είναι αρχαϊκός και διη ενεστώτα, αν τεθεί απαρέμφατο ενεστώτα *proponere*, τι νόημα βγαίνει «Ο Κικέρωνας λέει (τώρα) ότι βάζει μπροστά του (τώρα) τις εικόνες ως πρότυπα». Η έννοια του παρελθόντος που δήλωνε στον ευθύ λόγο ο παρατακτικός *proponerebam* (= έβραα μπροστά μου) δε χάνεται;

Να σημειώσω εδώ πως επικρινύω από την πρώτη στιγμή έως και σήμερα με συναδέλφους ανά την Ελλάδα που δημοσιεύσαν απαντήσεις και τάχθηκαν με τη διαφωτιστική από τη δική μου άσπρη. Με δούσαν έχω μιλήσει μέχρι στιγμής οι ίδιοι δε μου παρουσίασαν κάποια επαρκή επιστημονική τεκμηρίωση για τη θέση τους, κινούμενοι με βάση μάλλον μια δική τους υποκειμενική αντίληψη για το νόημα του κειμένου. Ας μην επεκταθώ στο πρόβλημα που θα είχαμε, αν έπρεπε να μετατρέψουμε έναν τέτοιον πλάγιο λόγο, όπως προκύπτει από την απάντη-

ση, στον ευθύ, κάτι που δεν μπορούν ίσως να παρακολουθήσουν οι μέσοι αναγνώστες και αποτελεί θέμα συζήτησης μεταξύ των ειδικών.

Απευθυνόμενος, πάντως, στο ευρύ κοινό των μέσων αναγνώστων αλλά και στους συναδέλφους φιλόλογους θα ήθελα να τονίσω ότι δε γράφω αυτήν τη στιγμή με την ιδιότητα του φροντιστή, με τη στενή ή παρεξηγημένη ενδόχμηως έννοια του όρου. Ας μη βιαστεί να μου προσάψει κάποιος τις συνήθειες κατηγορίες ότι προσεγγίζω τις εξετάσεις με χρησιμοθηρικό και βαθμοθηρικό φροντιστηριακό και βαθμοθηρικό πνεύμα. Πέρα από όσα θα μπορούσα να πω για το νόημα και οργανωμένο ελληνικό φροντιστήριο που αποτελεί αναγνωρισμένο θεσμό και βασικό πυλώνα του εκπαιδευτικού μας συστήματος, θα του υπενθυμίζα ότι είτε το θέλουμε είτε όχι, οι πανελλαδικές εξετάσεις συνιστούν κορυφαία πράξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας που αφορά ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας και δεν μπορούμε να τις αγνοούμε.

Αυτό που με απασχολεί πρωτίστως είναι η επιστημονική ακρίβεια και ακεραιότητα και όσα γράφω υπαγορεύονται προπάντων από την επιστημονική μου συνείδηση. Εμείς οι δάσκαλοι, εξάλλω, έχουμε την ευθύνη να διδάσκουμε στους νέους ανθρώπους τον επιστημονικό τρόπο του σκέπτεσθαι και να τους εμπνεύσουμε την αγάπη για την επιστήμη. Την επιστήμη που ο λόγος της είναι αντικειμενικός και όχι υποκειμενικός, καθαρός και όχι σαφής, έγκυρος και όχι αβάσιμος.

Και βεβαίως στην επιστήμη δε νοείται δογματισμός και η επιστημονική διαφωνία αποτελεί πρωταρχικό εργαλείο προώθησης της επιστημονικής σκέψης και της γνώσης, ωστόσο η κατ' επιφύση και χάρην άλλων σκοπιμοτήτων διαφώνια και την κοινή γνώμη κουράζει και σύγχυση της προκαλεί. Η κοινή γνώμη έχει κουραστεί να παρακολουθεί λ.χ. τους ιατρούς να διαφωνούν για το αν είναι επιβεβλημένο ή επιβλαβές το εμβόλιο κατά του ιού H1N1 της νέας γρίπης, τους νομικούς και συνταγματολόγους να ερίζουν για το αν είναι ή όχι αντισυνταγματικό εκείνο ή το άλλο άρθρο ενός νόμου, τους οικονομολόγους να μην μπορούν να συμφωνήσουν για τα αίτια της οικονομικής κρίσης και τους τρόπους εξόδου από αυτήν κ.ο.κ. Κάπου, λοιπόν, μέσα σε όλα αυτά δεν πρέπει να βρίσκεται η επιστημονική αλήθεια;

Προκύπτουν, κατά συνέπεια, ορισμένα καίρια και αμείλικτα ερωτήματα που ζητούν απαντήσεις:

Πώς είναι δυνατόν η Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων, που απαρτίζεται από έμπειρους πανεπιστημιακούς αλλά και καθηγητές Μ.Ε., να δίνει λάθος απαντήσεις -οδηγίες στους βαθμολογητές; Ή έστω να μη λαμβάνει υπόψη της και την έγκυρη βιβλιογραφία; Και δεν αναιρεί με τη στάση της την πάγια οδηγία που δίνεται στις πανελλαδικές ότι κάθε επιστημονικά τεκμηριωμένη απάντηση είναι αποδεκτή;

Πώς είναι δυνατόν τόσο έμπειροι συνάδελφοι καθηγητές ανά την Ελλάδα να σπεύδουν να ευθυγραμμιστούν με μια αμφιλεγόμενη και ατεκμηρίωτη απάντηση και να προσπερνούν άκριτα την επιστημονικά θεμελιωμένη άποψη; Πώς είναι δυνατόν μπροστά σε μια τέτοια περίεργη ομοφωνία ο διαβασμένος, είτε μαθητής είτε καθηγητής, που υποστηρίζει το ορθό και έγκυρο να αισθάνεται ότι αποτελεί μειοψηφία ή τον μοναδικό παράφωνο ή αν θέλετε το μοναχικό, παράνομο και ιδιόρρυθμο τύπο;

Για όλους αυτούς τους λόγους θεωρώ ότι το ζήτημα πρέπει να απασχολήσει σύνολη την επιστημονική κοινότητα των φιλόλογων και προτείνω να ανοίξει ένα ευρύτατο διάλογο ανάμεσα στα μέλη της, να διερευνηθεί και να ξεκαθαριστεί όχι μόνο το συγκεκριμένο αλλά και μια σειρά άλλων αμφισβητούμενων ζητημάτων, ώστε να δοθούν υπεύθυνες και έγκυρες απαντήσεις και να αποφευχθούν πιθανά σοβαρότερα προβλήματα στο μέλλον. Το οφείλουμε στους μαθητές μας, το οφείλουμε στην επιστήμη μας. Γιατί η φιλολογία είναι επιστήμη και όχι παραεπιστήμη, όπως θέλουν ή βολεύονται κάποιοι να την παρουσιάσουν.

Γιατί και οι θεωρητικές και ανθρωπιστικές επιστήμες είναι επιστήμες με συγκεκριμένο αντικείμενο, συγκεκριμένη μεθοδολογία και συγκεκριμένα εργαλεία δουλειάς.

Γιατί το κύρος των πανελλαδικών εξετάσεων, αν όχι του μόνου, ίσως ενός από τους ελάχιστους αξιωματικούς και αδιόρθωτους θεσμούς στην ελληνική κοινωνία και δημόσια ζωή, έχουμε χρέος όλοι μας να το διαφυλάξουμε ως κόρην οφθαλμού.

Παναγιώτης Κουτκιάς
Φιλόλογος - Διευθυντής
του Φροντιστηρίου «ΚΛΑΣΣΙΚΟ»
Αγίου Νικολάου 4 - Λαμία,
Τηλ. fax: 22310 52119

Διδάσκονται τα φιλολογικά μαθήματα όλων των τάξεων Γυμνασίου και Λυκείου

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΡΧΑΙΟΥ & ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΚΛΑΣΣΙΚΟ

Παναγιώτης Κουτκιάς
Κλασικός Φιλόλογος

Η σημερινή μέρα αποτελεί την κορυφαία στιγμή της προετοιμασίας και τη δικαίωση της προσπάθειας όλων εκείνων των υποψηφίων που μόχθησαν αφιέρωνοντας τις δυνατότητες και δυνάμεις τους στο στόχο της εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ανάμεσα τους και οι παρακάτω μαθητές μας, που κατάφεραν να υλοποιήσουν τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους. Εμείς οι δάσκαλοι τους, που βρεθήκαμε μαζί τους συνοδοιπόροι στον δρόμο προς την επιτυχία, τους ευχόμαστε να συνεχίσουν ως μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας με μεγαλύτερο ζήλο τον καλό αγώνα για την κατάκτηση της γνώσης, ώστε να γίνουν άξιοι και ικανοί επιστήμονες.

Συνεχίζουμε να εργαζόμαστε για 12η χρονιά από την έναρξη λειτουργίας του φροντιστηρίου μας, με την ίδια συνέπεια και τον ίδιο ενθουσιασμό, για να βοηθούμε πάντα τους μαθητές μας να γίνουν μοναδικές στιγμές επιτυχιών και διακρίσεων.

Ζούκα Χαρά.....	Νομικής Αθηνών	Καλαφάτης Αναστάσιος.....	Κοινωνικής Θεολογίας Αθηνών
Μπουρογιάννης Χάρης.....	Φιλολογίας Αθηνών	Τσαγιάννη Παναγιώτα.....	Κοινωνιολογίας Αιγαίου (Μυτιλήνη)
Παπαναστασίου Σπυριδούλα.....	Οργάν. Διοίκ. Επιχ. Οικον. Πανεπ. Αθηνών	Κουλαρμάνη Αντιγόνη.....	Επιστ. Φυσ. Αγωγής & Αθλητισμού Θράκης (Κομοτηνή)
Λουρίκας Πέτρος.....	Δημόσιας Διοίκ. Παντείου	Αργυροπούλου Λυδία.....	AEN Σχολή Πλοιάρχων
Τασιόπουλος Παναγιώτης.....	Φιλολογίας Θεσ/νίκης	Κωστάκης Νικήφορος.....	AEN Σχολή Πλοιάρχων
Τσάνου Κων/να.....	Δημοσιογραφίας & Μέσων Μαζικής Επικ.	Γκαντζιάς Ανδρέας.....	Ηλεκτρονικής ΤΕΙ Πειραιά
Καλαμάτα Βασιλική.....	Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας Αθηνών	Πολυμέρου Αναστασία.....	Νοσηλευτικής ΤΕΙ Λαμίας
Κωστοπούλου Χάρης.....	Πολιτικών Επιστημών Θεσ/νίκης	Μπακόλας Γεώργιος.....	Νοσηλευτικής ΤΕΙ Λαμίας
Αργύρη Ευαγγελία.....	Κοινωνικής Πολιτικής Παντείου	Βλάχου Αίνα.....	Εμπορίας & Διαφήμισης ΤΕΙ Λαμίας (Αμφισσα)
Μπουρογιάννης Θωμάς.....	Μηχανικών Περιβάλλοντος Θράκης (Εσάνθη)	Δουβλέκα Ευαγγελία.....	Δημ. Σχέσεων & Επικοινων. ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας (Καστοριά)
Σακελλάρη Κων/να.....	Παιδαγ. Δημ.σ. Εκπ/σης Δυτ. Μακεδονίας (Φλώρινα)	Καρπέτα Χαρά.....	Δημ. Σχέσεων & Επικοινων. ΤΕΙ Ιονίων Νήσων (Αργοστόλι)
Δαραβέλια Ασημίνα.....	Κοινωνικής Διοίκησης Θράκης (Κομοτηνή)	Μπούρας Νικόλαος.....	Βιομηχανικού Σχεδιασμού ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας (Κοζάνη)

Αγίου Νικολάου 4 Λαμία - Τηλ. / Fax: 22310 - 52119